

УСЛОВИ ЗА РАБОТА И ПРЕПОРАКИ ЗА ТАРИФИРАЊЕ ПРИ ТОЛКУВАЊЕ

ЗА ДОМАШНИ КЛИЕНТИ

ЗДРУЖЕНИЕ НА ПРЕВЕДУВАЧИ И ТОЛКУВАЧИ
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (ЗПРМ)

2023

Содржина

ПРЕПОРАКИ ЗА ТАРИФИРАЊЕ ПРИ ТОЛКУВАЊЕ	3
Надоместоци	3
Работен ден на толкувачот	3
Неработни денови	4
Патување	4
Денови за одмор	4
Сместување и надомест на дневните трошоци	5
Политика за откажување	5
ПРЕПОРАКИ ЗА ТАРИФИРАЊЕ ПРИ ТОЛКУВАЊЕ ОД ДАЛЕЧИНА	6
Толкување од далечина во нормални услови	6
Работен ден на толкувачот од далечина	7
Хонорари	7
Толкување од далечина во вонредни услови на пандемија	7
Политика за откажување	7

Текстот во овие Препораки треба да им послужи на нарачателите на толкувачки услуги (устен превод) како извор на информации за тоа што треба да очекуваат одаспект на услови за работа и чинење на толкувањето, како и да претставува показател за толкувачите во поглед на професионалните и деловните стандарди што треба да ги исполнат кога ги извршуваат и вреднуваат своите услуги. Препорачаните тарифи што се содржани во овој текст се однесуваат само на локалниот пазар во Република Македонија, додека текстуралниот дел се однесува на секој пазар.

Сите препорачани цени се во бруто износ и ги вклучуваат деловните трошоци, даночните обврски и трошоците за пензиско и здравствено осигурување. Во овој износ не се вклучени трошоци за сместување, пат/транспорт, банкарски трошоци, дневници за храна, денови пати други дополнителни трошоци. За да се дојде до нето цената, од бруто износот треба да се одземе процентот за персонален данок (10 % согласно *Законот за персонален данок на личен доход*).

Толкувачите имаат право самите да го одредат својот дневен надоместок. Тој надоместок нема да биде понизок од минималниот надоместок наведен во овие Препораки.

ПРЕПОРАКИ ЗА ТАРИФИРАЊЕ ПРИ ТОЛКУВАЊЕ

Симултано/консекутивно толкување/шушотаж	
Основна бруто цена за ден Вкупно 7 часа на ден (со паузи) се смета за нормален работен ден на толкувачот	15.500,00 ден. (250 евра)
Дополнителен час (над 7 часа)	3.700,00 ден. (60 евра)
Бруто цена за ангажман до 2 часа во денот	9.300,00 ден. (150 евра)
Бруто цена за ангажман од 2 до 4 часа во периодот 8:00-13:00 ч.	12.300,00 ден. (200 евра.)
Ден за патување (ако е во друг ден од денот на ангажманот)	50 % од основната цена/ден
Празен ден меѓу два работни дена/ангажмана	100 % од основната цена/ден
Патни трошоци	Сите трошоци за патувањето ги покрива нарачателот
Сместување и храна	Сите трошоци за сместувањето и храната ги покрива нарачателот
Снимање на толкувањето	+ 25 % од основната цена
Толкување на далечина Максимум 5 часа на ден (со паузи) се смета за нормален работен ден на толкувачот на далечина	+ 25 % од основната цена
Откажување на претходно договорен ангажман	30 % - 50 % од основната цена

Надоместоци

1. Надоместокот се изразува во евра и во денари, според вообичаените практики.
2. Надоместокот наведен во овие препораки се однесува на сите три начини на толкување: симултано, консекутивно и шушоташ (шепкање).
3. Тарифирањето секогаш е во бруто износ во кој се вклучени сите трошоци на толкувачот поврзани со деловни трошоци, даноци и пензиско и здравствено осигурување. Во овој износ не се вклучени трошоци за сместување, пат/транспорт, патничко осигурување, банкарски трошоци и други дополнителни трошоци.
4. Дневниот надоместок изнесува **250ЕУР бруто (15.500,00 мкд)**. Персоналниот данок е вклучен во износот.

Работен ден на толкувачот

Со оглед на ограничувањата во врска со квалитетот на работата и здравјето на толкувачите, нормалната должина на работниот ден на толкувачот нема да надминува две сесии, секоја во траење од најмногу три часа со сите неопходни паузи и со пауза ручек помеѓу сесиите која нема да биде покуса од 1 час, а во која толкувачите нема да бидат ангажирани за дополнителни задачи. Притоа, вкупниот број работни часови, со сите паузи за освежување и паузата за ручек, не треба да надмине 7 работни часа. Од вкупниот број работни часови не може да се одземат кафе паузите и паузата за ручек бидејќи тие се неопходни за овозможување на работата и за здравјето на толкувачите.

1. Ако работниот ден е подолг од 7 работни часа, надоместокот се зголемува за **60 ЕУР бруто (3.700,00 денари)** соодветно за **секој дополнителен час работење**. Во секој случај **бројот работни часови на толкувачот не смее да надмине 9 часа**. Ако е потребно толкување за повеќе работни часови мора да се ангажира тим од 3 толкувачи или два тима толкувачи.
2. За ангажман во местото на живеење, доколку нарачателот заради покусо работно време инсистира да се тарифира понизок износ од дневниот надоместок, тогаш за **ангажман до 2 часа надоместокот ќе изнесува 150 евра (9.300,00 денари) од дневниот надоместок**, без оглед на фактичкото времетраење на ангажманот. **За ангажман подолг од 2 часа, а пократок од 4 часа се наплаќа 200 евра (12.300,00 денари)**. Цел надоместок се наплаќа и кога се патува.

Неработни денови

За ангажман на толкувачот надвор од неговиот професионален домицил, договорот мора да содржи одредби со кои ќе бидат покриени сите денови на ангажманот, почнувајќи од денот на тргнување до денот на враќање во професионалниот домицил, вклучувајќи ги и неработните денови, деновите поминати на пат, деновите овозможени за адаптација по долго патување и деновите со информативни состаноци.

1. Кога толкувачот треба да патува до и од местото на ангажман во истиот ден на ангажманот, работниот ден почнува да се пресметува од моментот на започнување на патувањето, а завршува во моментот на враќање во местото на живеење.
2. Доколку местото на ангажман е надвор од Република Македонија и треба да се патува еден ден претходно, толкувачот за денот поминат во пат ќе побара паушален надоместок за патување во износ од **50% од утврдениот дневен надоместок**.
3. Доколку толкувачот не може да се врати во своето место на живеење до полноќ на денот на настанот, или патува наредниот ден по настанот, тарифира паушален надоместок за патување во износ од **50% од утврдениот дневен надоместок**.
4. За секој дополнителен ден на патување толкувачот тарифира **цел надоместок**.
5. Доколку се предвидени други неработни денови помеѓу деновите на ангажман надвор од неговото место на живеење, толкувачот за тие денови тарифира **цел надоместок**.

Патување

Сите трошоци за патувањето ги покрива нарачателот.

Денови за одмор

Условите на патувањето треба да бидат такви што нема да му нанесуваат штета ниту на здравјето на толкувачот ниту на квалитетот на неговото/нејзиното работење по патувањето.

По долго патување, или по патување што вклучува големи промени на временските зони, треба да се предвиди овозможување на денови за одмор.

1. За деновите за одмор што биле овозможени по долго патување, или по патување што вклучува големи промени на временските зони, толкувачот **тарифира исто како и за работни денови**.

Сместување и надомест на дневните трошоци

1. Толкувачите ќе бараат да бидат сместени на истото место со делегацијата за која се ангажирани.
2. **Трошоците за сместување се на сметка на нарачателот.**
3. За настани во Република Македонија, за сите денови поминати надвор од местото на живеење, при тарифирањето, толкувачите имаат право на **надомест на дневните трошоци**, најмалку во износ на дневните трошоци предвидени со прописот со кој се регулираат дневните трошоци за вработените во државната администрација на РМ.
4. За ангажман во странство, толкувачите ќе побараат **надомест на дневните трошоци** што е соодветен со трошоците на живот во соодветната земја. Како репер треба да им послужат трошоците што ги признаваат институциите на ЕУ и на САД, што се достапни на интернет.

Политика за откажување

Во случај толкувачот да е ангажиран за определен настан, т.е. веќе го резервирал времето (часовите и/или деновите), но во периодот меѓу склучувањето на договорот (устен или писмен) и одржувањето на настанот, нарачателот го откаже ангажманот, нарачателот е должен да му исплати на толкувачот однапред договорен надоместок за откажување. Надоместокот за откажување треба да изнесува од 30 % до 50 % од договорената цена на ангажманот. Надоместокот се плаќа поради тоа што во меѓувреме толкувачот мислел дека е ангажиран и одбивал други ангажмани, па со откажувањето на договорениот ангажман, претрпел штета.

ПРЕПОРАКИ ЗА ТАРИФИРАЊЕ ПРИ ТОЛКУВАЊЕ ОД ДАЛЕЧИНА

Толкување од далечина во нормални услови

1. **Толкување од далечина** се случува кога толкувачот и говорникот не се на иста локација, а толкувањето е овозможено преку информациска и комуникациска технологија, (МКС ИСО 20108), претежно преку интернет.
2. **ЗПРМ строго препорачува користење само на симултано толкување** при толкување од далечина.
3. **Консекутивно толкување од далечина не се препорачува** поради преголемиот број фактори што го отежнуваат. Но, доколку е неопходно, секогаш мора да се ангажираат најмалку 2 толкувачи за иста јазична комбинација, мора да бидат исполнети стандардите од точка 7, и мора да се вложат сите напори толкувачот да има добар видик на говорникот, вклучително и усните. Сите шумови кај говорникот мора да се отстранат. Со оглед на фактот што во ваква ситуација толкувачот нема никаква контрола врз надворешните фактори што влијаат врз неговата работа **не може да се очекува толкувачот да го гарантира квалитетот на услугата.**
4. За да се обезбеди квалитет на толкувањето и да се заштити здравјето на толкувачите строго мора да се внимава на исполнувањето на барањата за работните услови на толкувачите согласно соодветните стандарди на АИИК¹, ЗПРМ и на ИСО. За повеќе информации прочитајте ги „Насоките за толкување од далечина“² на АИИК и ЗПРМ.
5. Толкувачот мора да е во можност да работи во тим со најмалку уште еден толкувач од својот јазичен пар и со тимовите толкувачи од другите јазични парови (на онлајн настани со повеќе од 2 работни јазика).
6. За да можат делотворно да соработуваат сите толкувачи треба да се наоѓаат во иста просторија или во ист простор кој се нарекува **Центар за толкување од далечина.**
Центар за толкување од далечина е простор или место каде е овозможено користење на соодветна платформа кој нуди можности заедно да работи еден јазичен тим (кабина) или неколку јазични тимови (кабини). Притоа, толкувачите добиваат и звук и слика. Просторот, платформата за толкување и квалитетот на звукот и сликата мора да ги задоволуваат барањата на ИСО стандардите МКС ИСО/ПАС 24019:2021 (платформи за толкување од далечина), МКС ИСО 20108:2017 (квалитет на звук и слика), МКС ИСО 2603:2016 (фиксни кабини), МКС ИСО 4043:2016 (мобилни кабини) и МКС ИСО 20109:2016 (опрема за симултан превод).
7. Во центарот за толкување од далечина мора да има присутен техничар.
8. Неопходно е посебните јазични тимови (кабини) да бидат заедно на иста локација за да се избегне дополнително **когнитивно оптоварување.**
9. За снимање и веб-стриминг на настан со толкување од далечина неопходно е да се добие согласност од толкувачот, согласно регулативата за интелектуална сопственост.
10. **Толкување од далечина од дома не ги исполнува професионалните стандарди за квалитет на толкувањето и за здравје на толкувачите.** Во домашни услови толкувачот нема никаква контрола врз условите за работа, бучавата од околината, интернет-врската, комуникацијата со партнерот, технологијата, преносот на слика и звук, акустични инциденти и шокови, и тн. Следствено, во такви услови **од толкувачите не може да се бара или очекува професионална услуга.**
11. За сите прашања што не се опфатени со овие препораки за тарифирање важат „Општите препораки за тарифирање на превод и толкување 2019“ (<https://bit.ly/2ZcYbWz>) на ЗПРМ.

¹ International Association of Conference Interpreters (AIIC) /Меѓународно здружение на конференциски толкувачи.

² <https://aiic.net/page/8734/>

Работен ден на толкувачот од далечина

1. Толкувањето од далечина предизвикува **дополнително когнитивно оптоварување и замор** кај толкувачите поради повеќе фактори: прекини во преносот или проблеми со интернет-врската, прекини во преносот или проблеми со приспособувањето на оптимална слика и звук за работа поради ограничувањата на платформите, преоптовареност на очите од екраните, неможност толкувачот целосно да го приспособи звукот на своите потреби (нема ниски и високи тонови, само јачина), немањето доволно сигнали на невербален говор поради далечината и немањето видик, несовершена синхронизација на звукот и усните, звучни инциденти и шокови, несоодветна комуникација со партнерот кога партнерот е на друга локација и сл.
2. Од сите овие причини, **при толкување од далечина, работниот ден на толкувачот не треба да надмине 5 часа сосе паузи**. Паузите на секои 120 минути се неопходни за толкувачите да можат да ја одржат концентрацијата.
3. Доколку ангажманот трае подолго од 5 часа треба да се ангажираат 3 толкувачи или втор тим од двајца толкувачи за секој јазичен пар (кабина).

Хонорари

1. Хонорарот за толкување од далечина е искажан во **брuto** износ и ги опфаќа сите деловни и даночни трошоци на толкувачот.
2. Хонорарот за толкување од далечина изнесува **+25 %** од основаната брuto цена.
3. Цените се однесуваат само на ангажманот на толкувачот и во нив не е пресметан закупот на центарот за толкување од далечина и услугите на техничарот.

Толкување од далечина во вонредни услови на пандемија

1. Секогаш кога е возможно треба да се создадат условите за работа опишани погоре.
2. **Само додека траат вонредните мерки за пандемијата** може да се толкува од дома и на платформи што ги немаат сите функции што им се неопходни на толкувачите, како на пр. Зум.
3. **Не може да се бара или да се очекува од толкувачите во домашни услови да гарантираат квалитет на својата услуга** поради преголемиот број фактори што се надвор од нивна контрола ((не)функционирање на техниката, соодветност на онлајн-платформата, квалитет на видео и аудио, постојаност на интернет-врската, домашна средина која не е заштитена од бучава итн.). Организаторот е должен да се информира за условите за работа од дома со кои располагаат толкувачите и е одговорен за сите технички проблеми што може да настанат.
4. За повеќе информации прочитајте ги „Препораките за толкување од далечина во услови на пандемија со КОВИД-19“ (<https://bit.ly/36CrwLO>) на ЗПРМ.

Политика за откажување

Во случај толкувачот да е ангажиран за определен настан, т.е. веќе го резервирал времето (часовите и/или деновите), но во периодот меѓу склучувањето на договорот (устен или писмен) и одржувањето на настанот, нарачателот го откаже ангажманот, нарачателот е должен да му исплати на толкувачот однапред договорен надоместок за откажување. Надоместокот за откажување треба да изнесува од 30 % до 50 % од договорената цена на ангажманот. Надоместокот се плаќа поради тоа што во меѓувреме толкувачот мислел дека е ангажиран и одбивал други ангажмани, па со откажувањето на договорениот ангажман, претрпел штета.